ประโยค ป.ธ.๘
แต่ง ฉันท์ภาษามคธ
สอบ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นคาถาภาษามคธ โดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันท์อะไร แจ้งชื่อไว้ด้วยฯ

พระรัฐบาลเป็นบุตรแห่งรัฐบาลเศรษฐี ผู้เป็นหัวหน้าในกุลลโกฏฐิตนิคมในแว่นแคว้นกุรุ ครั้นเจริญวัยได้ศึกษาวิทยาเป็นอันมาก เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์เสด็จประทับอยู่ที่นิคมนั้น ได้ไปฟังพระธรรมเทศนากับพวกพ้องมากด้วยกัน มีศรัทธาเลื่อมใสใคร่จะบวชจึงทูลขอบรรพชา รับสั่งว่า กุลบุตรที่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากมารดาบิดายังให้บวชไม่ได้ จึงทูลลาไปขออนุญาตต่อมารดาบิดา ครั้นได้รับอนุญาตแล้วจึงไปเฝ้าพระศาสดากราบทูลว่า ได้รับอนุญาตแล้ว ก็โปรดให้อุปสมบท ครั้นบวชแล้วสักครึ่งเดือน ก็ตามเสด็จพระศาสดา ไปยังเมืองสาวัตถี เจริญ วิปัสสนาด้วยความไม่ประมาท ไม่ช้าก็สำเร็จพระอรหัต แล้วทูลลากลับไปเยี่ยมมารดาบิดา ก็ทรงอนุญาตให้ไปถึงแล้วก็พักอยู่ในพระราชฐานของพระเจ้าโกรพย์ ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินในกุรุรัฐ ฯ อยู่มาวันหนึ่ง พระเจ้าโกรพย์เสด็จประพาสพระราชอุทยาน ทอดพระเนตรเห็นเข้าก็ทรงจำได้ เพราะทรงรู้จักมาแต่เดิม จึงเสด็จเข้าไปตรัสถามว่า รัฐบาลผู้เจริญ ความเสื่อม ๔ อย่าง บุคคลบางพวกถึงเข้าแล้วจึงออกบวช คือ แก่ เจ็บ สิ้นทรัพย์ สิ้นญาติ ซึ่งจะตั้งตัวต่อไปไม่ได้แล้ว ส่วนท่านยังหนุ่มไม่เจ็บไข้ มีทรัพย์มาก ทั้งเป็นที่นับถือของชาวนิคมนี้ ออกไปบวชเสียได้ เพราะรู้เห็นอะไร ท่านจึงยกธัมมุเทศ ๔ ข้อแสดงถวาย ข้อต้นว่า โลกคือหมู่สัตว์ อันชรานำเข้าไปใกล้ ไม่ยั่งยืน ข้อ ๒ ว่า โลกไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่เฉพาะตน ข้อ ๓ ว่า โลกไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป ข้อ ๔ ว่า โลกพร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิ่มเป็นทาสแห่งตัณหา ฯ พระมหากษัตริย์ทรงสดับดังนี้แล้วก็ทรงเลื่อมใสยินดีตรัสอนุโมทนาแล้วก็เสด็จ กลับ ฯ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงปรารภถึงพระรัฐบาลว่า เป็นผู้บวชด้วยกำลังศรัทธามาแต่เดิม กว่าจะบวชได้ก็แสนลำบาก จึงได้ทรงยกย่องว่า เป็นผู้เลิศทางเป็นผู้บวชด้วยศรัทธากว่าภิกษุสงฆ์ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๘

แต่ง ฉันท์ภาษามคธ

พ.ศ. ๒๕๓๒

ปัฐยาวัตร

อิทานาหำ สมาเสน ปญฺญาตสฺสิธ สาสเน
รฏฺฐปาลสฺส เถรสฺส ปวกฺขามิ ปวตฺตนำ
เอโส หิ กุรุรฏฺฐสฺมึ นิคเม ถุลฺลโกฏฺฐิเต
อุรโช โภชกสฺเสว มหทฺธนสฺส เสฏฺฐิโน
วยปฺปตฺโต สอุสฺสาโห พหุสิปฺปาน ปารคู
ตทา ตตฺถ วิหาสิตฺถ ภควา สห ภิกฺขุภิ
ตสฺส ธมฺมำ สุณิตฺวาน รฏฺฐปาโล กุลงฺกุโร
ปพฺพชฺชานินฺนจิตฺโต ว ปพฺพชฺชำ ยาจิ มารชึ
ยสฺมา หิ อนนุญฺญาตำ มาตาปีตูหิ ปุคฺคลำ
น ปพฺพาเชติ สมฺพุทฺโธ สพฺพโลกานุกมฺปโก
ตสฺมา เอส ตมตฺถำ ว มาตาปีตูนมตฺตโน
อาโรเจตฺวาน เอเตหิ อนุญฺญาโต ปโมทิโต
สนฺติเก ลภิ พุทฺธสฺส ยถิจฺฉิตฺปสมฺปทำ ฯ

วสันตดิลก

เอโส จ โข อจิรปพฺพชิโต ว หุตฺวา
สาวตฺถิยำ ภควตา สห สญฺจริตฺวา
สมฺภาวยำ อิธ วิปสฺสนมปฺปมตฺโต
อคฺคำ ผลำ ว น จิรสฺส อปาปุณิตฺถ
ปจฺฉา ปิตาทิปิยญาติชเน ว ทฏฺฐุำ
อาปุจฺฉิเยตฺถ ภควนฺตมนนฺตญาณำ
ตำ ถุลฺลโกฏฺฐิตมนุกฺกมโต คมิตฺวา
มาตาทโย ปิยชเน จ ปเร จ หิสฺวา

โกรพฺยราชปวรสฺส กุรุน รฏฺเฐ
อุยฺยานภูมิมุปคมฺม วิหาสิ ตตฺถ ฯ

ปัฐยาวัตร

อเถกทิวสํ ราชา โกรโพฺย นาคราธิโป
อุยฺยานํ ทสฺสนาเยตํ คนฺตฺวา มิคาจิรวฺหยํ
เอตํ เถรํ ว ทิสฺวาน สญฺชานิตฺวา อปุจฺฉิ ตํ
รฏฺฐปาล อิเธกจฺเจ ทุกฺขีภูตา ชราทิกํ
ปาริชุญฺญจตุกฺกํ ว อุเปตา ปพฺพชนฺติ เว
ตฺวํ โข ปน ยุวา โหสิ อคิลาโน มหทฺธโน
น เต ทุกฺขาวหาเนตฺถ ปาริชิญฺญานิ กานิจิ
กึ ตฺวํ ฌตฺวา ว ทิสฺวา วา เอวํ ปพฺพชิโต อิติ ฯ

อินทรวิเชียร

เถโรปิ โส ธมฺมกถํ กเถนฺโต
โลโก ชราเยวุปนียตี จ
โลโก อตาโณ อนภิสฺสโร จ
โส อสฺสโก ยมฺปิจ วิตฺตมตฺถิ
คนฺตพฺพเมตํ ว ปหาย สพฺพํ
อูโน จ โลโกยมติตฺตรูโป
อิจฺเจวเมเต จตุธมฺมุเทเส
สงฺเขปโต อุทฺทิสิ ตสฺส รญฺโญ
สุตฺวาน ราชา สุปสนฺนจิตฺโต
สมฺโมทมาโน นครํ นิวตฺติ ฯ

ปัฐยาวัตร

ยสฺมา พลวสทฺโธ โส ปพฺพชฺชาเยว สาสเน
อติกิจฺเฉน ปพฺพชฺชํ อิจฺฉิตํ ทุลฺลภํ ลภิ
ตสฺมา พุทฺโธ ตมารพฺภ ปริปูริตปารมึ
สทฺธาปพฺพชิตานนฺธ ภิกฺขูนคฺคมวณฺณิ ตนฺติ ฯ

สนามหลวงแผนกบาลี แต่ง.